

СТВОРЕННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИНИ МІЖ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ ТА ПІДПРИЄМСТВАМИ ОСНОВА ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Розвиток підприємств є однією з їх головних об'єктивних цілей. А стимулювання їх розвитку є одним з головних шляхів подолання кризових явищ в економіці й соціальній сфері.

Дослідження категорії "розвиток підприємства" показало, що серед вчених відсутня єдність у розумінні та тлумачення цієї категорії. Комплексне дослідження категорії «розвиток підприємства» дозволило авторові розглядати її як незворотний процес, який забезпечує спонтанні чи керовані його переходи від одного неповторного стану до іншого через процеси його змін від моменту створення до його ліквідації у напрямку прогресу. За думкою автора, під розвитком підприємства розуміється процес змін, які відбуваються під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів унаслідок адаптації підприємства до вимог зовнішнього середовища шляхом цілеспрямованих внутрішніх змін, протягом якого воно змінює свій стан і характеристики, які приводять до якісних перетворень у цілому з появою якісно нових елементів і властивостей у напрямку прогресу.

Однак, необхідно додати, що виділяють таку категорію, як сталий розвиток (sustainable development – англ.) [1-5]. У цьому контексті будь-який соціально-економічний розвиток підприємства повинен узгоджуватися з екологічною безпекою, гарантувати нащадкам наявність повноцінного життєвого середовища й достатньої кількості природних ресурсів. Сталий розвиток підприємства припускає його несумісність із проявами революційних, катастрофічних змін і розрахований на тривалий час у своєму поступальному русі й підтримці цього стану.

Запропоновано категорію «розвиток підприємства» розглядати в комплексі економічних, техніко-технологічних, соціальних, організаційних та екологічних напрямків. Економічний розвиток підприємства передбачає збільшення обсягів виробництва й розширення можливостей задовольняти зростаючі потреби населення; збільшення збуту, в тому числі продукції на експорт; збільшення потужностей (масштабів виробництва); вдосконалення та переозброєння виробництва, зростання його обсягів; залучення інвестицій та фінансових ресурсів тощо. Організаційний розвиток створює умови для ефективного виробництва підприємства. Техніко-технологічний розвиток виражається в удосконаленні техніко-технологічної бази підприємства, орієнтований на якісні кінцеві результати його господарської діяльності за рахунок техніко-технологічних нововведень. Соціальний розвиток має зняти соціальне напруження в країні та на підприємстві, що виникає у процесі економічного розвитку. Екологічний розвиток підприємств повинен орієнтуватися на раціональне використання природних ресурсів і збереження довкілля для оптимального задоволення потреб людей і забезпечення достатньої якості життя. Тому розвиток підприємства має включати передусім упровадження ресурсозберігаючих та екологобезпечних технологій.

Варто наголосити на тому, що підприємства повинні розвиватися не в зворотному напрямку, тобто в напрямку регресу, а ефективно, стабільно та гнучко, при цьому їхній розвиток повинен бути сталим. Отже, в умовах нестабільної кон'юнктури підприємства, в тому числі малі та середні, повинні розвиватися збалансовано, безперервно. Процес розвитку підприємства повинен бути заздалегідь спланованим, забезпеченим фінансовими й матеріальними ресурсами. На нашу думку, заходи щодо стимулювання сталого розвитку підприємств повинні спрямовуватися на пом'якшення або усунення об'єктивних ринкових перешкод, які знижують їхню життєздатність, отримання очікуваних результатів праці та досягнення цілей, прибутку, інвестицій, мінімізації ризику тощо. Реалізація зазначених цілей

стимулювання їх розвитку повинна забезпечуватися як на зовнішньому, так і на внутрішньому рівні.

Перелік засобів стимулювання розвитку підприємств не має вичерпного характеру, оскільки ці засоби не виключають усього різноманіття інструментів впливу на їх розвиток. Сформувавши єдиний механізм стимулювання їх розвитку досить важко, тому що кожен механізм вирішує певні проблеми підприємств.

Для підвищення ефективності стимулювання підприємств, необхідна активізація їхніх внутрішніх можливостей. На наш погляд, важливими складовими механізму стимулювання розвитку підприємств на внутрішньому рівні мають бути зміни в організаційній структурі підприємства, впровадження підприємством інноваційних технологій та створення політики розвитку підприємства, формування інтелектуального капіталу.

Висока динамічність зовнішньої середовища потребує швидкого реагування підприємства на постійні його зміни. Важливою складовою механізму його внутрішнього розвитку є зміна організаційної структури підприємства, яка дозволить підприємству не тільки адаптуватися до змін, що відбуваються у навколишній середовищі, але й створювати нові можливості для розвитку.

Однак, впровадження інновацій підприємством вимагає досить великих коштів. Тобто впровадження інновацій передбачає визначення необхідного обсягу коштів, пошук їхніх джерел та обґрунтований розподіл цих коштів за такими напрямками: оновлення виробничого парку, поліпшення існуючого устаткування, автоматизацію виробничих процесів, впровадження нових та сучасних технологій з забезпеченням норм екологічної безпеки, що, у свою чергу, приведе до створення нових видів продукції, удосконалення вже існуючих видів продукції, поліпшення якості та розширення асортименту продукції, зростання обсягів виробництва, скорочення виробничих площ тощо.

Для забезпечення інноваційного процесу розвитку підприємству також необхідний і інтелектуальний капітал, який у сучасних умовах стає поряд з виробничим і фінансовим одним з найважливіших стратегічних ресурсів організації та визначальною передумовою реалізації інновацій. Метою впровадження інновацій на підприємстві є створення довгострокових конкурентних переваг, тобто інноваційна діяльність повинна розглядатися як здатність підприємства та її персоналу до постійної адаптації до вимог ринку. А це означає необхідність формування інтелектуального капіталу підприємства.

На макрорівні стимулювання розвитку підприємств, особливо малих і середніх повинне вдосконалюватися в наступних напрямках: нормативно-правове, фінансово-кредитне, організаційне. В умовах кризи для підвищення ефективності стимулювання розвитку підприємств особливу увагу треба приділити заходам фінансово-кредитної підтримки підприємств, а саме: створенню сприятливих умов для їх доступу до фінансово-кредитних ресурсів [6 с. 210].

На нашу думку, українським банкам необхідно удосконалити методологію, процедуру, управління процесом видачі й супроводження кредитів підприємств, підвищити кваліфікацію персоналу, здатного вирішувати ці завдання. В умовах фінансово-економічної кризи банками повинна бути розроблена і впроваджуватися схема активної реструктуризації заборгованості підприємств (пропонованої банком). Тому що основне питання, яке турбує всі підприємства під час кризи – виконання зобов'язань по існуючих кредитах, у той час коли питання розвитку й додаткового фінансування відходять на другий план, оскільки позичальник вирішує питання: буде функціонувати його бізнес далі.

Таким чином, ефективним рішенням у даній ситуації стане досягнення домовленостей з існуючими кредиторами про зміну умов погашення заборгованості. На наш погляд, не існує єдиного плану щодо реструктуризації заборгованості підприємств – це індивідуальна робота, у якій необхідно відштовхуватися від сформованої ситуації, при цьому важливо правильно оцінювати потенціал підприємства, можливі ризики й перспективи різних варіантів дій.

Серед найважливіших аспектів щодо проведення активної реструктуризації банками є сегментація існуючих позичальників-юридичних осіб. Так, більшість банків сегментують клієнтів за такими параметрами, як оцінка кредитоспроможності позичальника, ухилення від сплати за кредитами, розмір заборгованості, тощо та не застосовують ніяких дій, поки у підприємства не з'явиться проблемна заборгованість. Це означає, що менеджери малого та середнього бізнесу та інші співробітники відділень та регіональних філій банків повинні відігравати активну роль у підтримки зв'язків зі своїми клієнтами та запропонуванню реструктуризації.

Для запобігання виникнення проблемної заборгованості у підприємств банкам необхідно використовувати додаткову інформацію щодо класифікації існуючої клієнтської бази для запобігання виникнення проблемної заборгованості у позичальника: поточна чи попередня негативна кредитна історія підприємства в інших кредитних установах; раптова зміна підприємством користування своїми кредитними лімітами; виділення підприємств, що працюють у галузях, які зазнають найбільший вплив фінансово-економічної кризи.

Таким чином, така активна реструктуризація заборгованості підприємствам дає переваги, як позичальникам, так і самим банкам. Так, позичальники, які попали у скрутне становище отримують рішення для виходу із складної ситуації, банк зберігає добрі відносини з клієнтами, свій імідж, резерви на покриття прострочених кредитів утримуються на прийнятному рівні і зберігається потік прибутків від клієнтів. Отже, створення партнерських відносин між підприємствами та комерційними банками є ресурсом їх сталого розвитку.

Література:

1. Карпінський Б. А., Божко С. М. Сталий розвиток економіки: узагальнена модель. — Л. : Логос, 2005. — 255 с.
2. Масловська Л. Ц. Сталий розвиток продуктивних сил регіонів: теорія, методологія, практика / Київський нац. торговельно-економічний ун-т. — К. : Видавництво КНТЕУ, 2003. — 365 с.
3. Осауленко О. Г. Сталий соціально-економічний розвиток: моделювання та управління. — К., 2000. — 176с.
4. Адміністративно-територіальний устрій та сталий розвиток регіону: Концептуальні основи та методологія / В. М. Бабаєв, Л. Л. Товажнянський, М. Д. Годлевський, О. С. Куценко та ін. / Національний технічн. ун-т "Харківський політехнічний ін-т". — Х. : НТУ "ХПІ", 2006. — 315 с.
5. Семенко И. М. Факторы, которые влияют на экономическую устойчивость предприятия / И.М. Семенко // Прометей. — 2006. — № 1(19). — С. 195-199.
6. Куклінова Т. В. Особливості фінансово-кредитної підтримки малих і середніх підприємств в умовах кризових явищ// Економіка підприємства в умовах ринкових перетворень: Монографія.// За заг. ред. док. екон. наук, проф. О. Г. Янкового – Одеса: Атлант, 2010.